№ 31 (179) Vilnia, 10 listapada 1938 h. Hod XI.

Chryścijanskaja DUMKA

BIEŁARUSKI ČASAPIS — VYCHODZIĆ TRY RAZY U MIESIAC

Ad niavoli da samastojnaści

(Da spravy Słavakii i Zakarpackaj Ukrainy).

II.

U prošłym numary našaha časapisu paznajomilisia my z Słavakijaj. Tam bačyli my, jak hety kraj, cełymi viakami budučy padniavolnym, urešcie vyzvaliŭsia i ŭziaŭ svoj los ŭ svaje ŭłasnyja ruki. U hetym-ža numary paznajomimsia z Zakarpackaj Ukrainaj, jakoj takoje-ž samaje było pałažeńnie, jak i Słavakii i jakaja apošnim časam, skarystaŭšy z razvału Čechasłavaččyny, stałasia volnaj krainaj i tak-ža ŭziała svoj los u svaje ŭłasnyja ruki.

Zakarpackaja Ukraina zajmaje pojas ziamli na tym baku hor Karpataŭ. Uvieś hety kraj zajmaje 14,700 kv. klm. prastoru. Častka hetaj terytoryi (2 tysiačy) siańnia jašče naleža da Słavakii. Pry akančalnym ustanaŭleńni hranic mahčyma, što i hetaja častka adojdzie da Zakarpackaj Ukrainy.

Klimat mierny, davoli miakki, dziakujučy zasłonie ad poŭnačy harami. Hory pakryty lasami, a niziny duža bahatymi i płodnymi sadami. Raście tam navat vinahrad.

U horach jość kamienny vuhal, sol, žaleza, zołata, sierabro, marmar, jaspis, tak-ža nafta i mnoha mineralnych krynic.

Zakarpackuju Ukrainu zasialajuć 725.357 ludziej, z jakich 450.925 Ukraincaŭ (i ŭ Słavaččynie 98.234), 115.805 Madziaraŭ, 95.008 žydoŭ, 34.511 Čechaŭ, 12.777 Rumunaŭ i 4.009 čužyncaŭ emihrantaŭ. Ukraincy pieravažna hreka-kataliki, ale jość i pravasłaŭnyja.

Ukraincy, jakija žyvuć u horach, dzielacca na try plamiony: łemki, bojki i hucuły. Hałoŭnym zaniatkam zakarpackich ukraincaŭ chlebarobstva i žyviołavodstva. Rodzić kukuruza, avios, pšanica, žyta i kaniušyna. Tarhoŭla ŭ čužych rukach, taksama ahułam i promysieł, jaki dastaŭlaje dzieravіannyja vyraby, žaleza, škło, sukno, hančarskija vyraby.

Ab Zakarpackaj Ukrainie ciapier šmat pišuć i havorać, a heta dziakujučy jaje gieopalityčnamu pałažeńniu: lažyć jana miž čatyrma dziaržavami — Polščaj, Słavakijaj, Rumunijaj i Madziarščynaj. Jość jana klučom siaredniaj i ŭschodniaj Eŭropy.

Kraj hety Ukraincy zasialajuć ad VI st. pa Chryście. Rana padpali pad uładu Madziaraŭ, jakija ich uciskali i vykarystavali. Na pač. XIX st. pačałosia ich nacyjanalnaje adradžeńnie.

Paśla razvału Madziarščyny ŭ kancy suśvietnaj vajny zakarpackija Ukraincy padpali pad uładu Čechasłavaččyny. Za dvaccać hadoŭ isnavańnia hetaj dziaržavy zdabyli jany tut niamała na nivie ŭkrainskaj aśviety i kultury. Ciapier-ža, na pač. minułaha miesiaca sioleta, kali razvaliłasia Čechasłavaččyna, Zakarpackaja Ukraina abjaviła siabie volnaj i samastojnaj dziaržavaj, tak jak i Słavacyja, u sajuzie z Čechijaj. Na čale ŭradu staić hreka-katalicki ksiondz A. Vołošyn.

2 listapada sioleta adbyŭsia ŭ Vienie paluboŭny sud u spravie hranic miž Słavakijaj i Zakarpackaj Ukrainaj z adnaho boku i Madziarščynaj z druhoha. Spravu raźbirali, na prośbu zacikaŭlenych, niamiecki i italjanski ministry zahraničnych spraŭ. Prysud ich značna abrezaŭ słavackija i ŭkrainskija hranicy na karyść Madziarščyny. Sud heny prysudziŭ Madziaram siomuju čaść Zakarpackaj Ukrainy z 100 tysiač Ukraincaŭ i 9 kv. klm. (było 49) Słavakii z 450 tys. Słavakaŭ.

Ale choć i abskubanyja, adnak hetyja abiedźvie krainy astajucca samastojnymi, u federacyi z Čechami.

Ruplivaść ab sabie samom

Prykazka havoryć, što kožny svajho ščaścia kaval. Tak! I heta, jak u spravach dačasnych, tak i viečnych, razumiejecca pry łascy i pomačy Božaj, ale treba i svajho starańnia pryłažyć.

I trudna spadziavacca na toje, kab chtości z ludziej navat z tvaich najbliżejšych moh dać tabie, darahi bratok, mahčymaje ščaście dačasnaje, kali ty sam ab heta nie zadbaješ!

Zdarajecca, praŭda, časam, što druhomu, jak toj kaža, samo ščaście ŭ ruki lezie, ale heta vyniatki. Naahuł byvaje tak, što treba čałavieku mnoha raźbitnaści, žyćciovaj praktyki, treba ŭmieć vykarystać usie mahčymaści, kab čałaviek nia błudziŭ na žyćciovaj darozie; bo navat adna jakajaści abmyłka moža papsavać jamu ŭsiu karjeru. Tut mohuć być vielmi karysnymi čałavieku rady starejšych, rady ludziej bolš praktyčnych. Asabliva heta vielmi važna dla moładzi.

Jak padarožny, ustupajučy ŭ niaviedamy les, moža chutka zabłudzić, kali nia maje pravadnika — tak sama małady čałaviek, ustupajučy ŭ žyćcio, katoraje dla jaho jošć niaviedamym lesam, moža łohka zabłudzić, tak što potym praz całaje svajo žyćcio nie patrapić vybicca na dobruju darohu, kali jon nia maje dobraha nastaŭnika, abo kali jon samachoć nia choča słuchać rady starejšych.

Tak!...

Jašče dobra, kali tabie, moj bracie, prydziecca žyć z ludźmi stasunkova dobrymi, ludźmi, što bajacca Boha! U praciŭnym razie moža być trudnavata.

Što druhoje, kali ty zaniadbaješ tvaich karyściaŭ dačasnych dla niejkich metaŭ vyšejšych, dla miłaści Boha i bližniaha, dla abaviazku, dla zdabyćcia bolš zasłuhaŭ na žyćcio viečnaje— heta reč vielmi pieknaja. Ale tabie nie zabaroniena staracaa ab palepšańnie tvaje doli, aby heta rabiłasia biaz kryŭdy dla druhich. Tabie nie zabaroniena staracca ab dabrabyt matarjalny.

I nia tolki tabie nie zabaroniena staracca i dbać ab dabrabyt matarjalny, ale ty heta navat rabić pavinien. Ty pavinien staracca i dbać ab toje, kab ty moh bolš paludzku žyć. Viedama, što my całkom nia možam zdavacca na svaje siły, bo budučynia našaja ŭ rukach Boha. Śv. Taresa ad Dziciatka Jezus havaryć, što „biezpakoicca budučyniaju —heta chacieć miašacca ŭ spravy Božyja".

Nam najlepiej pastupać tak: rabić usio, što ad nas zaležyć, što ŭ našaj mocy, a reštu apirać na Bohu, ad Jaho spadziavacca akančalnaha vyniku.

Čałavieku naahuł niavarta tak užo lišnie mocna ŭbivacca ŭ hetuju dačasnaść, bo jano ŭsio-ž nia tak važna, jak nam zdajecca. Adzin filozaf skazaŭ, što toje, da čaho my tak ščyra dabivajemsia niavarta časam našaha starańnia.

Kiepska robiać tyja ludzi, katoryja padryvajuć svajo zdaroŭje, kab zdabyć ci to bahactva, ci slavu, ci navat navuku, bo što im z hetaha ŭsiaho biez zdaroŭja? Tym bolš niamožna ŭbivacca ŭ hetuju dačasnaść sa škodaj dla svajej dušy.

Navat sam Pan Jezus, strymlivajučy naš lišni razhon kala starańnia ab hetuju dačasnaść, prosta i vyrazna kaža: *Nia turbujciesia i nie kažecie, što budziem jeści, abo što budziem pić, abo ŭ što adzieniemsia? Bo ŭsiaho hetaha staranna šukajuć pahanie dyj Ajciec vaš, viedaje, što ŭsio heta vam patrebna. Dyk šukajcie pradusim Božaha Vaładarstva i jahonaj spraviadlivaści, a heta ŭsio budzie vam dadadziena.*" (Mat. VI, 31—33).

D. Aniśko.

Nad mahiłami biełaruskich piśmieńnikaŭ.

Biełarusy ŭ Vilni z hodu ŭ hod na Zaduški źbirajucca nad mahiłami svaich piśmieńnikaŭ na mahiłkach Rossy.Hetak było i sioleta.

A 5-taj hadzinie ŭviečary zyjšłasia vialikaja hramada biełaruskaje moładzi i starejšaha hramadzianstva na Litarackaj Horcy nad mahiłaj Kazimiera Svajaka, pry jakoj hanarovuju stražu trymali biełaruskija skaŭty i jakaja zahadzia ŭžo była aśviečana śmatlikimi śviečkami i lampijonami. Niezadoŭha byŭ złožany ad vilenskich biełarusaŭ vialiki vianok z nacyjanalnymi biełaruskimi bieła-čyrvona-biełymi šarfami. Najbolš uračystaj chvilinaj byŭ toj čas, kali nad mahiłaj pačaŭ piajać chor. Spačatku razlahałasia miłahučnaja pieśnia „O Boža, Zbaŭca naš", pašla žałobny marš, a ŭrešcie biełaruski relihijny himn „Boža, što kališ narody"..

Z mahiły Kazimiera Svajaka i jahonaha brata b. biel. pasła Albina Stepoviča, usie pajšli na mahiłu druhoha biełaruskaha piśmieńnika i paeta Jadvihina Š. I tut biel. skaŭty stajali, vyciahnuŭšysia ŭ strunku, spaŭniajučy ha-

---

AD. STANKIEVIČ

Biełaruski Chryścijanski Ruch

Histaryčny narys.

RAZDZIEŁ X. 29)

Niezaležnicki charaktar BChD i adnosiny jaje da susiedziaŭ.

§ 1. — Sutnaść niezaležnickaści.

Kali idzie hutarka ab niezaležnickaści BChD, dyk heta sprava patrabuje vyjaśnieńnia i vyraznaha ŭstaleńnia samaha paniaćcia niezaležnickaści. Niezaležnickaść možna razumieć dvajaka: teoretyčna i praktyčna, abo praściej kažučy — niezaležnickaść palityčnaj idei i srodkaŭ, što viaduć da jaje ździejśnieńnia. Voś-ža BChD mieła ŭ sabie hetyja dźvie składovyja čaściny.

Hetki charaktar BChD vidać z jaje prahramaŭ. Užo ŭ prahramie mienskaj z 1920 h. zaznačajecca imknieńnie da samastojnaha, niezaležnaha bytu Biełaruskaha narodu. Imknieńnie heta tam adnak jašče imhlistaje i niesprecyzavanaje. I heta zrazumieła — BChD ŭ pieršym svaim etapie, ab čym užo viedajem, — heta faktyčna była nie arhanizacyja palityčnaja, ale imienna apalityčnaja, chryścijanska-hramadzkaja ŭ duchu encyklik Papy Lavona XII. A ŭžo pieršaja vilenskaja prahrama BChD vyrazna zaznačaje svoj niezaležnicki charaktar jak idejny, tak i ŭ niekatoraj miery praktyčny. Čytajem tam, što BChD imkniecca da palityčnaj niezaležnaści Biełaruskaha narodu i da federacyi z susiednimi narodami, u pieršuju čarhu z narodam Litoŭskim i Ukrainskim. Zatym adnak, što sprava sužyćcia niezaležnaha ŭ budučynie Biełaruskaha narodu z svaimi susiedziami jošć spravaj pradusim praktyčnaj i, dziela hetaha, druharadnaj, paźniejšyja prahramy BChD, padčyrkvajučy palityčnuju pryncypovuju niezaležnaść Bieła-

narovuju stražu. Jany aśviacili tak-ža i mahiłku. Pry pamiatniku byli złožanyja dva vianki z nacyjanalnymi istužkami — ad „Šlachu Moładzi“ i ad vučniaŭ Vil. Bieł. Himnazii. Žbiraŭsia što-raz bolšy natoŭp, katory zatamavaŭ usie prachody. Chutka razlahłasia jznoŭ melodyja pieśni „O Boža, Zbaŭca naš“. Adkrytyja hałovy moładzi addavali češć svajmu pieśniaru. Siarod prysutnych byli i pradstaŭniki vioski z-pad Baranavič, z-pad Maładečna, jakija prybyli ŭ Vilniu taksama addać češć Vialikim Synom Biełaruskaha Narodu. I tut, paśla žałobnaha maršu, na zakančeńnie, byŭ adśpiavany biełaruski relihijny himn „Boža, što kaliś narody“...

U mižčasie sabrałasia hramada biełarusaŭ i na druhim vilenskim, Bernardynskim, mahilniku, nad mahiłaj trahična pamioršaha ŭ 1931 h. biełaruskaha dziejača Ks. Fr. Ramejki, dzie taksama byli adśpiavanyja bieł. relihijnyja pieśni.

Choć usie hetyja ŭračystaści žałobnyja i adbyvalisia na mahiłkach, adnak dušu achaplała radaść, hledziačy na vialikuju hramadu biełaruskaje moładzi, siarod jakoje što-raz bolš novych ludziej, novych siłaŭ. Stajali tam, pry mahiłach svaich piśmieńnikaŭ, ludzi roznych kirunkaŭ i pahladaŭ, katalikі i pravasłaŭnyja, złučanyja adnej vialikaj biełaruskaj idejaj.

Z. B.

„Chryścijanskaja Dumka“ razam z miesiačnikam „ZORKA“ dla bieł. dziaciej kaštuje ŭ hod usiaho 3 zał. U składčynu jašče taniej: kali chto na adzin supolny adras žbiareć troch padpiščykaŭ, dyk za try ekzemplary „Chr. D.“ płacić tak-ža 3 zał., heta znača: kožny padpiščyk z hetaj trojki atrymaje našu hazetu za 1 zał. u hod. Numar konta 63.

STANOVIŠČA I PALITYKA SSSR.

SSSR — heta vializarny dziaržaŭny arhanizm. Jon dva razy bolšy za Eŭropu. Nasialeńnia SSSR, u jakim žmiaščajecca Rasieja, Ukraina, Biełaruś, Zakaŭkaskija respubliki i krainy azijackich narodaŭ, maje 170 miljonaŭ. Hetaja kalasalnaja dziaržava rasparadžajecca vializarnymi skarbami pryrody, jakija navat dasiul nia ŭsie jašče daśledžany. Armija SSSR jošć najbolšaj u śviecie i rasparadžajecca vializarnymi tech nićnymi pryładami.

Hetkaja dziaržava — na pieršy ŭzlad — pavinna mieć rašajučy hołas u palitycy Eŭropy.

Tymčasam saviecki ŭrad u časy vialikaha značeńnia palityčnaj pierabudovy Eŭropy, kali pieršaje miesca ŭ eŭrapejskaj palitycy zajmaje Niamieččyna — maŭčyć, jak vady ŭ rot nabraŭšy.

Saviecki ŭrad svajej niemaj neŭtralnaściaj u apošnich eŭrapejskich palityčnych padziejach zdradziŭ Čechasłavaččynu, z jakoj SSSR u łučnaści z Francyjaj maje dahavor uzajemnaj abarony, i hetym zbudziŭ niedavier datrymańnia svajho zabaviazańnia ŭ patrebie adnosna Francyi i inšych sajuznych dziaržaŭ.

Ciapier pytańnie: jakija pryčyny zmusili saviecki ŭrad łamać svaje sajuznyja dahavory z Čechasłavaččynaj, Francyjaj i inšymi dziaržavami?

Pieršaja pryčyna — heta strach 170 miljonnaha nasielnictva SSSR. Kamunistyčnaja partyja baicca ruchu i mabilizacyi masaŭ, kamunistyčnaja ŭłada nia vieryć nasielnictvu SSSR i baicca, što hetyja, zmabilizavanyja na vajnu masy, mohuć zrabić kaniec kamunistyčnaj dyktatury i zavieści novy ład.

Saviecki ŭrad i na chvilinu nie zabyvajecca, što suśvietnaja vajna razvaliła carskuju Rasieju i pryniesła paniavolenym narodam svabodu. Novaja vajna mahła-b razvalić kamunistyčny SSSR i dać mahčymaść Ukraincam, Biełarusam i Zakaŭkazkim narodam samaaznačycca. Ab hetym saviecki ŭrad taksama i na chvilinu nie zabyvajecca. Dziela hetaha kamunistyčnaja ŭłada zhary była pryhatavana da zryvu sajuznych zabaviazańniaŭ z inšymi dziaržavami i canoj pavahi SSSR dy ŭstupkami prad Niamieččynaj i prad druhimi dziaržavami baranić da apošniaj mahčymaści svajo panavańnie i całaść SSSR. Heta zrazumieli ŭsie sajuznyja dziaržavy z SSSR, zrazumieła Niamieččyna, Polšč i inšyja dziaržavy i zrabili z hetaha adpaviednyja vyvady.

Druhaja pryčyna, jakaja maje lohičny vyvad z pryčyny pieršaj— heta pastajannaje imknieńnie savieckaha ŭradu da sajuzu SSSR z Niamieččynaj. Saviecki ŭrad, nie zvažajučy na ahresyŭnaść Hitlera adnosna SSSR, dasiul nia zryvaje, zaklučanaha jašče ŭ 1922 h., sajuznaha dahavoru z Niamieččynaj. Jon nia tracić nadziei i spadziajecca, što i balšavickaja Rasiejskaja imperyja dojdzie da parazumieńnia z rasistaŭskaj Niamieckaj imperyjaj.

Saviecki ŭrad daskanalna viedaje, što pakul Niamieččyna nie praviadzie svajho siarednia-eŭrapejskaha planu, datul nia pojdzie vajnoj u SSSR. Spadziajecca jon tak-ža, što Niemieččyna nia jšła-b

---

rusi, ab sposabach sužyćcia z susiedziami ŭžo balej nia ŭspaminajuć. Adnak z samych henych dumak BChD ab budučynie, vynikaje toje, što jana Litoŭcaŭ i Ukraincaŭ uvažaje za takich sajuźnikaŭ, z jakimi idziecca da niezaležnaści imienna niezaležna, z jakimi jošć najbolš supolnaha palityčnaha intaresu. Uznoŭ-ža ŭ „Bieł. Krynicy“ ŭściaž spatykajucca artykuły, jakija hetuju staranu praktyčnaj niezaležnaści BChD raźvivajuć časta i hruntoŭna, snujučy dumku, što pieršym i hałoŭnym srodkam, jaki viadzie da niezaležnaści Biełaruski narod, heta jaho ŭłasnaja vola i kultura, a druhim srodkam — heta ŭ pieršuju čarhu supracoŭnictva Biełaruskaha narodu z narodam Litoŭskim i Ukrainskim.

U hetym-ža ŭsim vidacca imienna henaja padvojnaja niezaležnickaść BChD — teoretyčna-ideovaja i praktyčna-faktyčnaja, što vyražajecca hetkaj formułaj: imknucca da niezaležnaści niezaležnymi darohami. A kali idzie ab hetyja niezaležnyja darohi, dyk jany viaduć nie praz tyja susiednija narody, jakija najmienš, abo i susim nie zacikaŭlenyja ŭ niezaležnaści i ahułam u samastojnym isnavańni Biełaruskaha narodu, ale praz tyja narody, jakija tak ci inakš u samastojnaści i niezaležnaści hetaha narodu zacikaŭlenyja i jak najmienš majuć u im samalubnych metaŭ. I voś-ža kali praśledzić adnosiny BChD da narodaŭ Litoŭskaha i Ukrainskaha z adnaho boku i da Polščy i SSSR z druhoha, dyk hetkaja ideolohija i taktyka BChD akažacca vidavočnaj.

Palityčny niezalažnicki ideał BChD žjaŭlajecca prostym i lohičnym vysnavam z aktu 25.III.18, jaki apiavaje Biełaruś niezaležnaj suverennaj dziaržavaj. I heta zrazumieła. Ale treba śćvierdzić, što i ŭspomnienaja samaja *taktyka* BChD tak-ža jošć prostym lohičnym vysnavam z henaha ideovaha nastaŭleńnia, z henaha-ž aktu. Lohika jasna kaža, što da ideału niezaležnaści idziecca i darohaj niezaležnaj.

A ciapier niekalki słoŭ ab tym, jak BChD razumieła sutnaść aktu 25.III, sutnaść henaha hałoŭ-

na ŭschod Eŭropy, kali-b mieła dostup u Afryku i Małuju Aziju, bo tudy viadzie vialiki naftovy šlach praz Rumuniju na Irak i Perskuju Zatoku da Indyjskaha Akijanu. Dalej saviecki ŭrad hadaje, što kali Niamieččynie i ŭdasca stvaryć u siarednia Eŭropie vialiki sajuz dziaržaŭ pad svaim palityčnym kiraŭnictvam, dyk i tady jana budzie mieć da vybaru dva šlachi da mahutnaści suśvietnaj dziaržavy — 1) abo z SSSR prociŭ Anhlii, 2) abo bież Anhlii prociŭ SSSR. Saviecki ŭrad spadziajecca, što Niamieččyna ŭ budučyni pojdzie hetym pieršym palityčnym šlacham i tady Niamieckaja suśvietnaja imperyja pahodzicca z Rasiejskaj suśvietnaj imperyjaj dziela dabra i slavy abiedźviuch mahutnaściaŭ, kab supolna panavać nad starym śvietam.

Hetak uvažaje i hetaha spadziajecca SSSR. Ale ciapierašniaja palityka hitleraŭskaj Niamieččyny kirujecca na inšy šlach — na šlach nie suproć intaresaŭ Anhlii, a imienna suproć SSSR.

Anhielskaja presa padaje, što niamiecki ŭrad užo paviedamiŭ anhielskuju dyplomacyju ab svaim palityčnym planie, jaki skora maje aficyjalna pradstavić Francyi i Anhlii. Palityčny plan Niamieččyny vyhladaje hetak:

1) Niamieččyna hvarantuje ŭsie hranicy Francyi; 2) Niamieččyna pryznaje Anhielskuju imperyju ŭ jaje ciapierašnich hranicach i formie; 3) Zhadžajecca na ahraničeńnie pavietranaha ŭzbrajeńnia Niamieččyny, Anhlii i Francyi na asnovie ŭzajemnych dahavoraŭ; 4) Niamieččyna, Italija, Anhlija i Francyja zabaviazujucca, što niezaklučać nijakich sajuznych dahavoraŭ z SSSR; 5) Anhlija i Francyja dajuć Niemieččynie volnuju ruku na ŭschodzie Eŭropy; 6) Anhlija i Francyja addaduć Niamieččynie ŭsie jaje daŭniejšyja zamorskija kalonii.

Niama padstavy spadziavacca, što na hetkija prapazycyi nia prystupić da pierahavoraŭ z Niamieččynaj Anhlija z Francyjaj. Taksama niama padstavy dumać, što Francyja z Anhlijaj buduć baranić Niamieččynie svabodna dzieić na ŭschodzie Eŭropy.

J. P.

Da spravy pałažeńnia Pravasłaŭnaj Carkvy ŭ Polščy

Pravasłaŭnaja Carkva ŭ Polščy abapiorta praŭna na h. zv. tymčasovych praviłach. Ab praŭnym uparadkavańni Pravasłaŭnaj Carkvy ŭ Polščy šmat užo było zachadaŭ i prajektaŭ. Hetaje ŭparadkavańnie mieŭ dakanać Carkoŭny Sabor z polskim Uradam zbiralisia pradsabornyja narady pravasłaŭnych episkapaŭ z učaściem pradstaŭnikoŭ uradu i doŭha ŭkładali plany, jak sklikać Sabor i što Sabor maje pastanavić. Urešcie pradsabornyja narady spynilisia i ab sabory pierastali i havaryć i pisać. Paśla hetaha byli čutki, što praŭnaje ŭparadkavańnie Carkvy budzie ŭładžana dekretam Prezydenta Rečypaspalitaj.

Ciapier presa padaje, što nadoviačy adbyłasia ŭ Varšavie nadzvyčajnaja sesija Synody pravasłaŭnych jepiskapaŭ, na jakim hałoŭnym pradmietam naradaŭ byŭ uradavy prajekt dekretu, jaki maje ŭrehulavać uzajemaadnosiny dziaržavy i Pravasłaŭnaj Carkvy. Hety dekret, jak padaje polskaja presa, maje być vydany ŭ 20-yja ŭhodki niezaležnaści Polščy, jakija prypadajuć 11 listapada sioleta. Padrabiazna źmiest hetaha dekretu pakulšto nia viedamy, ale niekatoryja dadzienyja, ab jakich daviedalisia najbližejšyja z asob da Synodu, vyklikali ŭ pravasłaŭnych kruhoch vialikaje ŭzvarušeńnie.

Pry hetym treba adznačyć, što prad naradaj Synodu ŭ hetaj spravie adbyłasia kanferencyja dyrektara departamantu Ministerstva Vieravyznańniaŭ Dunin-Borkoŭskaha z mitrapalitam Dzianisam. U pravasłaŭnych kruhoch trymajecca prakanańnie, što adnačasna z abjaŭleńniem dekretu ab praŭnym pałažeńni Pravasłaŭnaj Carkvy ŭ Polščy adbudziecca i chirotonija (paśviačeńnie) dvuch novych pravasłaŭnych jepiskapaŭ. Jak kandydataŭ nazyvajuć pravasłaŭnaha vajskovaha kapelana śviašč. Siemašku z Lvova i vajsk. kapel. śviašč. Šretera z Lublina, abodva pravasłaŭnyja palaki.

Sidarčuk.

Prysłany ŭ Redakcyju

Михало Федорів — **Боярин Лешко Савич.** Історична легэнда Жовква 1938.

Василь Лімніченко — **Віра й Патріотизм.** Жовква, 1938.

Життя і Право ч. 3 (46), Львів.

naha ideovaha i praktyčnaha svajho pryncypu. Sprava ŭ tym, što akt 25.III možna zrazumieć tolki pavodle tej hramaty (treciaj ustaŭnoj), jakoj jon byu abvieščany. Tymčasam taja hramata, redahavanaja ŭ revalucyjnaj atmasfery, jość miešaninaj narodnictva i marksizmu, ułaśnictva i kolektyvizmu, sacyjalizmu i kapitalizmu, demakratyzmu i dyktatury. Voś-ža BChD, apirajučysia na akcie 25.III, trymałasia faktyčna tolki jaho sutnaści, heta značа — ideału suverennaj niezaležnaści Biełarusi, na ŭsich jaje etnohrafičnych ziemlach, a ŭsio inšaje: unutrany sacyjalny ład i adnosiny ŭžo niezaležnaha Biełaruskaha narodu da susiedziaŭ, pakidajučy budučyni, pakidajučy voli narodu i datarnoŭvajučysia da ducha času i da patrebaŭ taho-ž narodu. U hetym duchu BChD apracoŭvała svaje prahramy i ŭrešcie, idučy za hetym ideałam, pieramianiłasia na BNA, u prahramie jakoha z 1936 h. hetkaje-ž razumieńnie aktu 25.III samo kidajecca ŭ vočy.

§ 2. — **Adnosiny da Polščy i SSSR.**

Hetych dvuch krain BChD ŭ svajej palitycy staraniłasia.

Začniom ad *Polščy*. Tut pradusim treba adciemić nastupnaje cikavaje źjavišča. Zakładčykami i ideolohami BChD byli pieravažna katalickija ksiandzy Biełarusy i śvieckija intelihienty tak-ža kataliki Biełarusy. Z hetaha možna sudzić, što BChD musiła mieć charaktar vyklučna katalicki i z jaŭnym nachiłam da Polščy. Tymčasam stałasia naadvarot. Imienna heta biełaruskaja palityčnaja arhanizacyja tak mnoha prajaviła adpornaści ad polskaści, jak badaj ni adna jakaja inšaja biełaruskaja palityčnaja arhanizacyja. Tłumačycca heta miž inšym tym, što za časaŭ BChD ŭ polskim hramadzianstvie nia było takoj palityčnaj hrupy ci partyi, jakaja pazytyŭna adnosiłasia-b da biełaruskaj prablemy i spryjała-b jaho palityčnamu i nacyjanalna-kulturnamu raźvićciu. Ministr nacyjanalist Skulski ŭ Sojmie ŭ 1921 h. zajaviŭ, što za 50 hadoŭ susim nia budzie Biełaru-

Biełaruskaja chronika.

Zaduški biełaruskija sioleta ŭdalisia duža dobra. Ab ich pišam šyrej na inšym miescy.

„Chr. Dumka" tydniovikam. Naša vydaviectva rychtujecca vydavać „Chr. Dumku" z novaha hodu tydniovikam. Akančalna heta budzie zaležyć ad akuratnaj płaty padpiščykaŭ.

Zaćvierdžańnie kanfiskataŭ biełaruskich časapisaŭ. Vilenski Akružny Sud 27.X.38 zaćvierdziŭ kanfiskaty: № 20 „Šlachu Moładzi", № 10 „Wiadomości Białoruskich", № 26 „Chryścijanskaj Dumki", № 8 „Zorki" i pieršaha vydańnia Kamunikatu № 8 Biełaruskaha Narodnaha Abjednańnia.

Nie zaćvierdzili statutu biełaruskaha antyalkaholnaha tavarystva. Hrupa biełaruskaje inteliħiencyi ŭ Vilni sioleta chacieła sarhanizavać Biełaruskaje Tavarystva Ćviarozaści (antyalkaholnaje), jakoje mieła na mecie viaści baraćbu z pjanstvam. Dziela hetaha byŭ apracavany adpaviedny statut i padany ŭładam da zaćvierdžańnia, adnak ułady statutu nie zaćvierdzili i T-va nia moža paŭstać.

Uračysty viečar u biełaruskich skaŭtaŭ. U niadzielu 30.X siol. u zali Vilenskaje Biełaruskaje Himnazii adbyłosia ŭračystaje razdańnie skaŭckich kryžoŭ novym biełaruskim skaŭtkam i skaŭtam. Na ŭračystaści hetaj byli abiedźvie družyny vil. bieł. skaŭtaŭ, vučyciali bieł. himnazii i pradstaŭniki Hurtka Pryjac. Bieł. Skaŭtaŭ. Kryžy razdavała kamandantka Vil. Vokr. Skaŭtak, žadajučy, kab tyja, što hetuju skaŭckuju aznaku atrymlivali, naležna spaŭniali skaŭckija abaviazki. Paśla pramaŭlali dyr. B. Kavalevič, ks. prefekt St. Hlakoŭski i stud. Č. Najdziuk ad imia pryjacielaŭ bieł. skaŭtaŭ, zaklikajučy biełaruski skaŭcki maładniak da samaŭzhadoŭvańnia ŭ duchu nacyjanalna-biełaruskim. — Dalej, adbyvalisia deklamacyi i inscenizacyi tvoraŭ bieł. paetaŭ, i pryhoža śpiavaŭ roznyja bieł. pieśni skaŭcki miašany chor.

Siabroŭskaja studenckaja harbatka. 29.X.38 biełaruskija studenty Vilenskaha Universytetu ładzili pieršuju ŭ novym školnym hodzie siabroŭskuju harbatku, na jakoj byli tak-ža pradstaŭniki studentaŭ litoŭcaŭ i ukraincaŭ.

a. M. Maskalik vyjechaŭ u Niamieččynu. Małady biełaruski śviatar a. M. Maskalik, paśla 3-ch miesiačnaj pabyŭki ŭ kraju, 1.XI vyjechaŭ z Vilni jznoŭ u Niamieččynu na dalejšyja studyi.

Z vydavieckaje nivy. — Na pačatku m-ca listapada vyjšła z druku ŭ Vilni 3(16) knižka kvartalnaha biełaruskaha litaraturna-navukovaha i hramadzkaha časapisu *„Калосься"*. Źmieščany ŭ joj cełу rad vielmi cikavych i cennych artykułaŭ, pryhožych litaraturnych tvoraŭ i cikavaja navukova-kulturnaja chronika. „Kałośsie", jak my ŭžo nia raz pisali, heta vielmi cenny časapis, katory zdabyvaje sabie što-raz bolšuju papularnaść nia tolki siarod biełaruskaje inteliħiencyi, ale i siarod čužyncaŭ. Kožnamu, chto cikavicca biełaruskaj litaraturaj, navukaj i nia maje dahetul „Kałośsia" radzim nieadkładna jaho vypisać. Adrys redakcyi: Wilno, Zavalnaja vul. 1. Padpiska na hod 2 zł. Cana adnaje knižki 50 hr. (Kožnaja knižka maje 64 bačyny).

— Chutka vyjdzie z druku: *„Беларускі Сялянскі Календар кніжка на 1939 г."* Zakazy pryjmaje na bieł. kalendary adryŭnyja i knižki i najchutčej ich vykonvaje **Biełaruskaja Kniharnia „Pahonia" — Wilno, Zavalnaja 1.** Ceny biełaruskich kalendaroŭ za 1 ekzemplar 50 hr., chto kuplaje bolšuju kolkaść, toj dastaje vialikuju škidku.

Ukraincy ab viečary biełaruskaj paezii ŭ Varšavie.

Ukrainskaja hazeta „Diło" z 4 h. m. piša: — Nia ŭsim ukraincam u Varšavie viedama, što niekalkahodnija zachady biełaruskaj varšaŭskaj kalonii stvaryć svajo ŭłasnaje nac.-kulturnaje tavarystva — zakončylisia ŭreščie pamysna, i što našyja pabratymcy majuć ad 2 lutaha siol. na tutejšym terenie sobskuju arhanizacyju: Biełaruskaje Aśvietnaje Tavarystva, jakoje viadzie ažyŭlenа kulturnuju dziejnaść.

U min. subotu 29 kastryčnika siol. zładziła henaje tavarystva čarhovy dvaccaty aŭtarski viečar utalentavanaha sučasnaha biełaruskaha paeta Maksima Tanka, na jaki byli zaprošany tak-ža pradstaŭniki ŭkrainskaj presy i litaratury.

Litaraturny biełaruski viečar mieŭ u sabie ŭsie rysy ahulnaha śviata ličnaj biełaruskaj kalonii. Zala była zapoŭniena pa bierahi biełaruskim hramadzianstvam, pieravažna moładziaj, jakaja prabyvaje ŭ Varšavie na ciažkaj pracy. Byli tak-ža hości z polskaha litaraturnaha śvietu, hrupa studentaŭ-litoŭcaŭ, byli i ŭkraincy.

Paśla pryvitalnaj pramovy hram. Orsy zabraŭ słova M. Tank, jaki pračytaŭ vielmi cikavy narys ab sučasnaj biełaruskaj paezii. —

Pry hetym „Diło" heny biełaruski viečar stavić prykładam dla ŭkrainskaj moładzi.

---

saŭ, bo jany budуć vynaradaŭleny. U 1927 h. sacyjalist M. Niedziałkoŭski zajaviŭ u tym-ža Sojmie, što polskija sacyjalisty pojduć u Biełaruski narod, na suproć biełaruskich nacyjanalnych idealaŭ, panad hałovami biełaruskich pasłoŭ. Pryjemnyja vyniatki ad hetaha niapryjemnaha pryncypu stanavili tolki adzinki. Voś-ža miž inšym hetym i tłumačycca takaja adpornaść BChD na polskija ŭpłyvy.

A ciapier słoŭ kolki ab *SSSR*. Adnosiny BChD da hetaj krainy, dzie znachodzicca bolšaść Biełaruskaha narodu, jak u BSSR, tak i pa za jaje hranicami, byli tak-ža sroha adpornyja, a ŭ najlepšym vypadku krytyčnyja. Što-ž tut za pryčyny hetkich adnosinaŭ? Dyjametralna roznaja ideolohija. Dyktatura matarjalistyčnaha kamunizmu, prašled relihii, niepryznavańnie i niščeńnie nacyjanalnaj kultury, skasavańnie volnaści sumleńnia, siłaj pravodžańnie kolektyvizacyi i inš. — usio heta sapraŭdy musiła pužać i adstrašać ad siabie BChD, arhanizacyju, zbudavanuju na chryścijanska-demakratyčnym idealizmie. Praŭda, u BSSR BChD zaŭsiody bačyła jak niešta dadatnaje, prynamsi dla budučyni Biełaruskaha narodu, u tym, što isnuje tam choć fikcyjnaja aŭtanomnaja Bieł. Savieckaja Respublika, što tvorycca, choć duža adnabokaja i antynacyjanalnaja, ale formaj, jazykom, biełaruskaja kultura, što isnujuć škoły z biełaruskaj vykładovaj movaj i inš. I dziela hetaha pry ŭsim krytycyźmie i adpornaści da SSSR, u „Krynicy" i „Bieł. Krynicy" možna spatkać aprača bajavych i nehatyŭnych adnosinaŭ da henaj krainy, tak-ža časta i notki prychilnyja da jaje, zaležna ad taho, ci tam časam tvaryłasia niešta sapraŭdy dadatnaje dla Biełarusi, ci naadvarot — adbyvałasia rujnavańnie biełaruskaha nacyjanalnaha bytu.

Ale ŭsiоždyki, nia hledziačy i na hetyja, časam prychilnyja notki da SSSR, BChD hetaj krainy, naskolki hałavoj jaje źjaŭlajecca Maskva, sajuźnikam, na jakoha možna apiorcisia, idučy da vyzvaleńnia Biełaruskaha narodu, nia ličyła.

U Litvie

Zakonaprajekt ab nabyćci i dzialeńni ziamli.

U vadnym z papiarednich numiaroŭ „Chr. D." my pisali ab tym, što ŭ Litoŭski Sojm uniesieny prajekt zakonu, jaki maje pazbaŭlać ziamli drennych haspadaroŭ. U hetym numary chočam paznajomić našych čytačoŭ jašče z dvuma ziamielnymi zakonaprajektami, jakija ciapier razvažaje toj-ža litoŭski Sojm. Hetyja zakonaprajekty datyčać nabyćcia i padziełu ziamli. Hałoŭnaja dumka pieršaha hetkaja: nabyć ziamlu zmohuć tolki tyja, jakíja z ministerstva ziemlarobstva atrymajuć na heta dazvoł. Meta hetaha zakonu taja, kab ziamlu nabyvali tolki tyja, što mohuć i ŭmiejuć na ziamli pracavać i majuć padstavu žyć na jej. Hety zakon vyklučaje niazdolnych da pracy na ziamli asob, a tak-ža vyklučaje i roznaha rodu spekulantaŭ ziamloj.

Druhi zakonaprajekt stavić hranicy padziełu, drableńnia ziamli. Meta jaho taja, kab ziamielnyja haspadarki nia byli lišnie razdroblenyja, bo lišniaje razdrableńnie viadzie haspadaroŭ da poŭnaha abiadnieńnia.

Z PALITYKI

Z Polščy.

Paśla vybaraŭ u Sojm. U niadzielu 6 h. m. va ŭsiej Polščy adbylisia vybary ŭ Sojm. Hałasavańnie adbyłosia, jak padajuć hazety, spakojna. Hałasavała ahułam zvyž 65 prac. usich vybarščykaŭ. Na pasłoŭ vybrany pieravažna kandydaty OZN-u. Novy Sojm maje sabracca na pieršuju sesiju ŭ kancy hetaha miesiaca.

U niadzielu 13 h. m. adbuducca vybary ŭ Senat.

OZN ab ukrainskaj prablemie. 27.X. siol. na pradvybarnym sabrańni staršynia Ivoŭskaha O. Z. N-u miž inšym zajaviŭ, što Polšč musić być silnaj, asabliva ciapier u paru ukrainskaj spravy. Jon dakazyvaŭ, što polski Ŭrad nia može ža vysialić Ukraincaŭ tak, jak heta robiać Saviety, pierasielajučy ich masava ŭ Sibir, ale, kazaŭ, — my hatovy im pamahčy zbudavać svaju dziaržavu za Dniaprom.

Z hutarki polskaha min. zahraničnych spraŭ z amerykanskim žurnalistam. Polski ministar zahraničnych spraŭ pałk. Bek u hutarcy z amerykanskim žurnalistam skazaŭ, što miž Polščaj i Niamieččynaj adnosna Litvy niama nijakich dahavoraŭ, taksama niama nijakich ani dahavoraŭ, ani pierahavoraŭ u spravie pieradačy Niamieččynie Hdanska.

Nota Polščy da Niamieččyny. PAT padaje: 28.X. siol. niamieckija ŭłady vysielili z Niamieččyny značny lik Žydoŭ, jakija lehitymujucca polskimi pašpartami. U hetaj spravie polski ŭrad padaŭ niamieckamu ŭradu notu, trebujučy vyjaśnieńnia. Jak zakončyłasia hetaja sprečka Polščy z Niamieččynaj za vysialeńnia Žydoŭ, polskich hramadzian — nia viedama.

Voś-ža maje być tak: ziamlu pieršaha sortu možna budzie dzialić da 6 ha (haspadarku z 6 ha dalej drabić budzie zabaroniena), druhoha sortu — da 8 ha, treciaha — da 10 ha i čaćviertaha — da 12 ha. Takim čynam vola haspadara što da padziełu jaho haspadarki budzie ahraničana.

(*„Ukininkas" № 23*).

Z usiaho śvietu

Za pierabudovu Eŭropy. Nadoviačy ŭ anhielskim parlamancie adbyłasia dyskusija ŭ spravie anhielskaj zahraničnaj palityki. Pa-

---

Выбарная ардынацыя ў самаўрады

Закон аб выбарах грамадзкіх, валасных і паветавых радных в 16.VIII.1938 г. (Dz. U. Nr. 63, paz. 481).

Галасаваньне.

Арт. 27 і 28. Галасаваньне трывае ад 8 гадзіны раніцы да 6 гадзіны вечара без перарыву. Падчас праверкі выбарнай урны і галасаваньня могуць быць даверaныя сьпіскаў кандыдатаў.

Паясьненьне: З арт. 28 выбарнага закону павінны карыстаць выбарныя камітэты і пастарацца, каб у камісіі даверaныя сьпіскаў кандыдатаў былі прысутныя ўвесь час галасаваньня.

Арт. 29. Падчас галасаваньня ня можна ані ў памешчаньні выбарнай камісіі, ані на прасторы 100 мэтраў ад гэтага памешчаньня праводзіць ніякай агітацыі.

Увага: Далей за 100 мэтраў ад памешчаньня выбарнай камісіі агітаваць можна.

Арт. 30 і 31. Выбаршчык павінен мець свабодны доступ у пам. выб. камісіі. Выбарная урна прад галасаваньнем павінна быць праверана і замкнута. Урны ня можна адчыняць аж да канца галасаньня.

Арт. 32. Галасаваньне адбываецца гэтак: Выбаршчык галасуе асабіста спосабам карткі. Карткі галасаваньня мусяць быць белыя і чыстыя. На картцы галасаваньня могуць быць кандыдаты надрукаваныя, або напісаныя выразна рукой. Можна картку з кандыдатамі прыносіць з сабой, або напісаць у памешканьні выбарнай камісіі, дзе павінен быць адпаведны куток, каб выбаршчык мог тайна напісаць кандыдата. У камісіі выбаршчык атрымлівае канвэрт і ўлажыўшы ў канвэрт свой голас — картку аддае яго камісіі, якая на вачах выбаршчыка ўкладае канвэрт з карткай у урну.

Можна галасаваць і яўна, падаючы кандыдатаў у пратакол камісіі.

Паясьненьне: Выбарныя камітэты павінны разьясьняць, што ў галасаваньні найлепш трымацца прынцыпу тайнасьці выбараў. Картка галасаваньня павінна выглядаць гэтак:

На радных:

1. Пётра Лукашык
2. Іван Базылюк

На заступнікаў радных:

1. Адам Сіняк
2. Максім Галабурда.

Арт. 33, 34 і 35. Камісія можа ўстанаўляць тожсамасьць выбаршчыка, які прадстаўляе або дакумант, або двух сьведкаў.

Галасаваньне можа быць прарвана і адложана на другі дзень толькі з прычыны вышэйшай сілы — пр. пажару.

Сыстэма галасаваньня

Арт. 36. Калі ў вокрузе вызначаны 2—3—4 мандаты, дык выбаршчык можа галасаваць толькі на аднаго кандыдата на раднага і аднаго кандыдата на заступніка.

vadyr apazycyi Etli zaatakavaŭ premjera Čemberlena i ćvierdziŭ, što razhrom Čechasłavaččyny jość pieramohaj Niamieččyny i źniamohaj Anhlii z Francyjaj. Premjer Čemberlen na heta adkazaŭ, što jon nia dumaje zastupać anhielskimi žaŭnierami Niemcam darohi na Ŭschod. Dalej Čemberlen vykazaŭsia za supracoŭnictva totalnych i demokratyčnych dziaržaŭ u prablemie pierabudovy Eŭropy.

Ab palityčnych planach Niamieččyny. Karaspandent anhielskaj hazety „Mančester Gardijan," jaki ciapier jeździć pa ŭsiej Eŭropie, piša hetak: Najbliżejšym etapam niamieckaj ekspansii budzie Ukraina. Na šlachu da Vialikaj Ukrainy lažyć Zakarpackaja Ukraina. Hitleru vyhadniej, kab jana była ŭ palityčnych hranicach słaboj Čechasłavaččyny, čymsia Vuhryi, z jakoj treba bolš ličycca. Plan Niamieččyny, pavodle anhielskaha žurnalista, taki: padyjšci da hranicy Ukrainy i pačać na jaje terytoryi prociŭbalšavickuju prapahandu, a dalej — dać zbrojnuju padmohu Ukraincam.

Hišpanskaja vajna. Palityčny tresk razhromu Čechasłavaččyny i dalejšyja plany palityčnych padziejaŭ u Eŭropie zusim zahłušyli harmatnija straty hišpanskaj vajny. Ale ŭ sapraŭdnaści vajna ŭ Hišpanii nia spyniłasia i adbyvajecca dalej.

Marš. Bluchier prapaŭ. U SSSR časta byvaje, što niaviedama kudy dziajucca vydatnyja ludzi. Apošnimi časami hetak tajomna prapaŭ viedamy saviecki maršał Bluchier. Jon byŭ nia zusim u zhodzie z Stalinam, dyk usie padazrajuć, što Bluchiera, podstupam vyklikanaha z Sibiru na Ukrainu, Stalin prykazaŭ ciškom zadušyć i biazśledna pachavać. Razam z Bluchieram prapała i niekalka jaho prybočnych aficeraŭ.

Zabarona kamunistyčnaj partyi ŭ Čechasłavaččynie. Va ŭsiej Čechasłavackaj respublicy—u Čechii, Słavakii i Karpackaj Ukrainie—kamunistyčnaja partyja ŭžo zakryta i zabaroniena.

Japonska-kitajskaja vajna. Japoncy biazupynna zajmajuć Kitajskija ziemli. Vyhladaje, što Japonija apanuje ŭvieś Kitaj i zaviadzie tam svaje paradki.

Adasableńnie SSSR. Paśla razhromu Čechasłavaččyny SSSR staŭsia zusim adasoblenym ad eŭrapejskich dziaržaŭ i ahułam adharodžanym ad Eŭropy. SSSR u Eŭropie straciŭ usialakaje značeńnie ŭ roŭnavazie mižnarodnaj palityki.

U Sudetach razčaravańnie. Paśla viasiołaha pryłučańnia Sudetaŭ da Niamieččyny nastupiła ŭžo siarod tamašniaha sialanstva horkaje razčaravańnie. Niamieckija ŭłady pačali rekviravać u sialan zboža, bydła, a navat masła i jajki. Ceny padnialisia ŭharu. Kilo miasa kaštuje kala 5 marak. Pad uładaj Čechasłavacyi nia było rekvizycyi i kila miasa kaštavała kala paŭtary marki.

Koncentracyjny łahier u Sudetach. Jak tolki niamieckaje vojska zaniało Sudecki kraj, niamieckija ŭłady adrazu załažyli tam koncentracyjny łahier, u jaki sadziać usich praciŭnikaŭ hitleryzmu ŭ Sudetach.

Vyzysk sialan u SSSR. Savieckaja hazeta „Pravda" padaje, što bolšaść kałchozaŭ užo hod času nia płacić sialanam, jakija tam pracujuć. Dziela hetaha sialanie-kałchoźniki znachodziacca ŭ vielmi ciažkim mataryjalnym pałažeńni.

У вокругах, дзе прыпадае больш як 4 мандаты, або ў грамадзе не падзеленай на вокругі — там выбаршчык можа галасаваць на радных за чацьвертую часьць усіх мандатаў і на заступнікаў радных чацьвертую часьць.

Паясьненьне: Практычна выглядае гэтак: У данай грамадзе вызначана 16 мандатаў і грамада на вокругі не падзелена — тады выбаршчык галасуе за 4 радных і за 4 заступнікаў радных.

Арт. 37. Карткі галасаваньня не адпавядаючыя вымогам закону і не паводле закону напісаныя на іх кандыдатуры будуць няважныя і такі голас у падлічэньні галасаваньня не бярэцца ў лік важных галасоў.

Вынік галасаваньня.

Арт. 38 і 39. Пасьля заканчэньня галасаваньня, безадкладна выбарная камісія лічыць галасы. Выбранымі раднымі прызнае тых кандыдатаў, якія дасталі найбольш важных галасоў, але найменш дзесятую часьць усіх важна галасуючых выбаршчыкаў. Калі будзе роўнасьць галасоў, дык рашае лёс, выцягнены старшынёй выб. камісіі. Гэткім спосабам устанаўляецца і выбар заступнікаў радных. Калі гэткім спосабам ня будуць выбраны ўсе радныя або іх заступнікі ў вокрузе, тады праводзіцца паўторнае — сьціслае галасаваньне. У паўторным — сьціслым галасаваньні выступаюць толькі тыя кандыдаты, якія дасталі найбольш галасоў. Калі ў першым галасаваньні выбраны які кандыдат на заступніка, дык у паўторным галасаваньні можна на яго галасаваць, як на раднага. Калі-б яго на раднага ня выбралі, дык ён астаецца заступнікам. У паўторным галасаваньні ўважаюцца выбранымі тыя кандыдаты, якія дастануць найбольш галасоў, без увагі, якая будзе часьць усіх галасуючых. Паўторнае — сьціслае галасаваньне мусіць адбыцца найпазьней 7 дня пасьля першага галасаваньня.

Выбары без галасаваньня.

Арт. 40. Калі ў вокрузе законна будзе паданы толькі адзін сьпісак кандыдатаў, тады галасаваньня ня будзе і ўсе паданыя кандыдаты будуць выбраны без галасаваньня.

Аб'яўленьне вынікаў выбараў.

Арт. 41 і 42. Пасьля падлічэньня галасоў выб. камісія састаўляе адпаведны пратакол і наступнага дня пасьля галасаваньня падае да агульнага ведама мясцовым спосабам вынікі выбараў.

Выбарныя пратэсты.

Арт. 43, 44, 45, 46, 47, 48 і 49. Калі выбары пройдуць не законна, выбаршчыкі могуць падаваць у паветавае староства выбарныя пратэсты, выяўляючы незаконную чыннасьць. Аб unеважненьні выбараў пастанаўляе паветавае староства.

Выбарны пратэст трэба падаць у працягу 7 дзён пасьля аб'яўленьня вынікаў выбараў, падпісаны найменш 10 выбаршчыкамі. Пратэст падаецца выбарнай камісіі.

(д. б.).

Przesyłka opłacona ryczałtem

LISTY

Adčuvajuć biełaruskija biedy.

Švir. U nas ciapier novyja ksiandzy: *dziekan* ks. Šyłejka (krychu litoviec), a vikary-prefekt ks. Jaskułka (palak). Pierad hetym byŭ u nas vikarym niejki niemiec, katory vučyŭsia havaryć pabiełarusku, čytaŭ bieł. knižki. Kazaŭ jon: „jak pracuję między białorusinów, to muszę nauczyć się po białorusku, zresztą ten język mnie się podoba". Ale mała jon byŭ u nas, musić niekamu nie padabaŭsia.

My, śviedamyja biełarusy, biadujem i čujemsia asamočanyja. Nadta balučym było dla nas: likvidacyja Bieł. Nacyjanalnaha Kamitetu, vysialeńnie Ajcoŭ Maryjanaŭ z Drui, admova dziaržaŭnaj dapamohi Bieł. Muzeju i inš. Ale nia tracim nadziei. *T. S.*

На гарэлку грошы ёсьць, а на газэту няма.

Сваткі, Пастаўскі павет. Я так палюбіў беларускія газэты, што сумую, як калі-небудзь здарыцца, што не атрымаю ці „Хр. Думкі", ці „Шляху Моладзі", ці „Самапомачы".

Як ня маю чым заняцца ў сьвята, дык іду на сяло. А там сабраўшыся мужчыны гуляюць у карты, а моладзь без гарэлкі блізу не абходзіцца, а станеш радзіць, каб выпісалі лепш газэту, дык кажуць, што няма грошай.

Калі гэта цемра скончыцца? Браты, кіньма карты й гарэлку, а лепш выпішам беларускую газэту, дык прынамсі карысьць будзе! *П. Ш.*

Asadniki vučącca havaryć pabiełarusku.

v. Kaleśniki, kala Małoj Bierastavicy. Naša vioska sprytnaja, bo ŭ jej žmieńka ludziej prykupiła sabie ładny kavałačak dvornaj ziamli. Ciapier my z hetaha duža rady! Haspadarka jašče pa staromu viadziecca ŭ nas. Našy nivy ciahnucca pałosami i my arom tolki adnym kaniom. Pobač z nami žyvuć asadniki. Hetyja jeździać i pracujuć na parcy koniaŭ. Ich haspadarki iduć panovamu. Dziŭna, jak hetyja ludzi asadniki žyćciom z nami nia łučacca. Heta najlepš vidacca pa žančynach — našych asadnicach. Ja ŭmieju havaryć papolsku i časta z hetymi asadnicami spatykajusia. Jany da mianie ščyryja. Pryjšoŭšy z kaściola ŭ śviata, jany sumujuć i jaŭna mnie havorać ab Biełarusach: ludzi henyja choć i ŭ kaściele, ale „ruskija".

Asadniki mnoha biełaruskich słoŭ ad nas vučacca, a na't prabujuć užo i havaryć pabiełarusku.

K. B.

Roznaje

Parcelacyja. U pieršyja paŭhodki biahučaha hodu ŭ całaj Polšču ŭtvorana z parcelacyi dvornych ziamiel 4038 novych haspadarak: u Lublinskim vajavodztvie 609, Vilenskim 199, Vałynskim 248, Paleskim 229, Tarnapolskim 352, Stanisłavoŭskim 5, Lvoŭskim 116 haspadarok. Hetyja novyja haspadarki majuć pieravažna pa 3 da 8 haktaraŭ ziamli. U paŭdzionna-ŭschodnich i ŭ uschodnich vajavodztvach ułaśniki hetych kalonizacyjnych haspadarak — heta ŭ 85 prac. Palaki.

Niahramatnaść u Polščy. Polskaja aficyjalnaja statystyka padaje, što ŭ 1937 h. u całaj Polščy było 6,3 miljonaŭ niahramatnych, u hetym 850 tysiač u haradoch, a rešta pa siołach. Najbolšy procant niahramatnych na „uschodnich Kresach."

Vialikaja kniha „Orderovy Kadeks." Polšča prystupiła da drukavańnia vialikaj (700 bač.) knihi pad zah. „Orderovy kodeks." Hety kadeks maje vučyć, jak, dzie, kali i na čym treba nasić usialakaha rodu ordery. Polskija hazety padajuć, što z 164 dziaržaŭ na śviecie adna tolki Polšč prystupaje drukavać hetkuju vialikuju knihu.

Strašny stan zdaroŭja moładzi ŭ Polščy. Kamisija Min. Aśviety paddała 200 tysiač dziaciej u školach pačatkavych i siarednich lekarskim ahledzinam i ścvierdziła, što 68 prac. dziaciej niezdarovych, a 4 prac. kalekaŭ. Hałoŭnaj pryčynaj hetaha — biadnata. Jak hetyja spravy pradstaŭlajucca siarod biełaruskaha nasielnictva — niaviedama.

Niamieččyna maje 78 miljonaŭ nasialeńnia. Niamieckaja statystyka adznačaje, što paśla złučeńnia Aŭstryi z Niamieččynaj i pryłučeńnia Sudetaŭ, Niamieččyna ciapier maje 78 miljonaŭ nasialeńnia. Siaredniaja huścinia nasialeńnia vynosić 128 asob na 1 kv. kilometr.

Vialiki, bolš 47 miljony, Ukrainski narod. Niadaŭna vyjšla ŭ Lvovie drukam gieografija Ukrainy. Z hetaj navukovaj knihi vidać vielič i bahaćcie Ukrainy. U hetaj knizie padajecca i statystyka Ukraincaŭ, jakich u ahulnaj sumie naličajecca 47 miljonaŭ i niekalka sot tysiačaŭ.

Fantastyčny napad marsijan na Ameryku. U niadzielu 30.X. sioł. ŭ Amerycy nadavali pa radyjo fantaziju, u jakoj pradstavili napad žycharoŭ z planety Marsa na Ameryku. Nie zvažajučy, što ŭpieradžali i pisali ŭ hazetach, kab słuchačy nia pužalisia, bo heta fantazija, amerykancy tak pranialisia napadam marsijan, što masava ŭciakali z haradoŭ. Palicyja ledź uspakoiła amerykancaŭ u praciahu 12 hadzin.

Vilenskaja chronika.

Paśla vybaraŭ. Z Vilni ad O.Z.N. vybrany: hien. Skvarčynski, Šumanski i Baranski, a tak-ža hien. Želihoŭski, jak apazycyja da O.Z.N. Usie palaki.

917 pratakołaŭ. Za minuły miesiac administracyjnyja ŭłady za roznyja prastupki napisali 917 pratakołaŭ.

Paštovaja skrynka

Fr. J. Dobra, vysyłajem.

J. Č. Miłaści prosim, pišycie, što tolki ŭvažajecie za patrebnaje. Prysłanaje nadrukujem u nastupnym numary.

J. B. Pastarajemsia nadrukavać u „Zorcy". Z probnych adrasoŭ karystajem.

A. O. Dziakujem, adkładajem da nastupnaha numaru. Knihapis pasyłajem; z adrasoŭ karystajem.

V. Z. Dziakujem za viestki, za matarjał — „Zorka" skarystaje.

P. S. Z viestak karystajem. Z dziciačaha matarjału „Zorka" skarystaje.

H. Ł. List vaš atrymali, dziakujem za viestki. Pisać ab tym, ab čym Vy pytajecie, nia možam. Vy musili atrymać kamunikat BNA № 8, a z jaho daviedajeciesia ŭsio.

T. S. Z viestak karystajem. Nia padajcie ducham!

A. B. Dumajem pierajści na tydniovik. Kali padpiščyki buduć akuratnyja, dyk piarojdziem.

U. K. Ciešymsia, što vy samatuham zdabyvajecie aśvietu.

B. V. Nia tolki sami karystajcie z hazety, ale i druhich zaachvočvajcie i čytać i vypisvać.

B. Z. Prośbu achvotna spaŭniajem.

„Chr. Dumka" vychodzić: 1, 10 i 20 kožnaha miesiaca.
Padpiska na hod — 3 zł., na paŭhodu — 1 zł. 50 hr., na try miesiacy — 75 hr. Cana asobnaha numaru — 10 hrašoŭ.
Adrys Redakcyi i Administracyi: Vilnia (Wilno), Zavalnaja vul. № 1—2.

Adkazny redaktar V. JERMAŁKOVIČ — Vydaviec KS. AD. STANKIEVIČ

Biełaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny, Vilnia, Zavalnaja vul. № 1.